

INSTITUTUL PENTRU
STUDIAREA PROBLEMELOR
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

400697 Cluj Napoca
Str. Gavril Muzicescu, nr. 5
Tel: 0364 103 154; 0364 116 261
Fax: 0364 103177
E-mail: office@ispmn.gov.ro
www.ispmn.gov.ro

noutăți

în cercetarea minorităților naționale din România

Bottoni, Stefano: *Stalin's Legacy in Romania. The Hungarian Autonomous Region, 1952-1960.* [Moștenirea lui Stalin în România. Regiunea Autonomă Maghiară, 1952-1960] Lexington Books, 2018. 422 p.

Lucrarea de față abordează istoria mai puțin cunoscută a Regiunii Autonome Maghiare (Magyar Autonóm Tartomány), o autonomie teritorială de stil sovietic acordată cetățenilor români din Secuime în vara anului 1952 la sugestia lui Stalin. Din 1945, un mecanism complex servind echilibrul etnic și împărțirea puterii a ajutat Partidul Comunist Român (PCR) să-și consolideze - cu asistență sovietică - legitimitatea politică în rândul diferitelor grupuri naționale și sociale. Politica națională comunistă a urmat o abordare integraționistă față de comunitățile minoritare, cu excepția semnificativă a germanilor, care au fost declarați responsabili colectiv de ocupația germană și li s-au refuzat atât drepturile politice, cât și cele civile până în 1948. Contrar, maghiarilor din Transilvania le-au fost asigurate drepturi civile, politice, culturale și lingvistice depline. Premisele ideologice ale Regiunii Autonome Maghiare (RAM) au urmat modelul bolșevic al autonomiei teritoriale elaborat de către Lenin și Stalin la începutul anilor 1920, astfel, maghiarii trăind aici au devenit „naționalitate titulară”. Scopul acestui aranjament a fost integrarea politică și socială a minorității maghiare în statul comunist. Gestionarea conflictelor etnice a sporit capacitatea PCR de a controla teritoriul și, în același timp, a oferit partidului de guvernare un precedent util pentru „etno-naționalizarea” amplă a regimului, național-comunismul fiind implementat până la sfârșitul anilor 1950 fără a folosi discursul naționalist de dinainte de război. Represaliile de după revoluția ungară din 1956 au afectat un număr mare de etnici maghiari acuzați de naționalism și iredentism. În 1960, RAM a suferit o reformă teritorială, respectiv conducerea maghiară a fost înlocuită cu cadre de naționalitate română. Trecerea decisivă de la dictatura de clasă la un regim totalitar etnicist a fost produsul erei Gheorghiu-Dej și a reprezentat rezultatul firesc al unei denaturări ideologice de lungă durată a comunismului românesc și a ideologiilor tradiționale de edificare a statului român după 1918.

Pentru mai multe informații vizualizați pagina web a [editurii](#).

Davis, R. Chris: *Hungarian Religion, Romanian Blood. A Minority 's Struggle for National Belonging, 1920-1945.* [Religie maghiară, sânge românesc. Lupta unei minorități pentru recunoașterea sale naționale, 1920-1945] University of Wisconsin Press, 2018. 272 p.

În contextul intensificării naționalismului și a politicilor rasiste ce au culminat în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, țările europene care și-au propus „purificarea” națiunii deseori au forțat populațiile nedorite să migreze. Grupurile țintă aveau posibilități limitate de autoapărare. Totuși, câteodată au folosit metode creative de ripostă, precum redefinirea propriei identități.

Un exemplu pentru acest fenomen reprezintă comunitatea ceangăilor din Moldova, un grup bilingv (român și maghiar), de confesiune romano-catolică. În cursul celui de-al Doilea Război Mondial, unii politicieni din guvernul românesc vizau expulzarea acestei comunități, iar guvernul Ungariei și-a propus să o instaleze pe proprietățile confiscate de la alte grupuri. Cu scopul de a se opune deportării, clerul ceangăilor a solicitat intervenția celor mai renumiți antropologi din România cu vederi rasiste, au colectat probe de sânge și și-au rescris istoria comunității pentru a-și demonstra descendența românească. Această strategie i-a ajutat pe ceangăi să evite discriminarea și violențele care au distrus comunități evreiești, rome, slave și alte minorități din Europa. Studiul de caz despre ceangăi este bazat pe folosirea materialelor de arhivă și oferă o abordare nouă despre afilierile etnice, rolul științei și religiei în modelarea identității etnice, precum și despre politicile

minoritare din trecut și prezent.

Pentru mai multe informații vizualizați pagina web a [editurii](#).

Kiss, Tamás - István-Gergő Székely - Tibor Toró - Nándor Bárdi - István Horváth (eds.): *Unequal Accommodation of Minority Rights. Hungarians in Transylvania*. [Un sistem asimetric de integrare a minorităților. Maghiarii din Transilvania] Palgrave Macmillan, 2018. XVII, 545 p. [DOI 10.1007/978-3-319-78893-7]

Volumul oferă o analiză multidisciplinară aprofundată despre procesele sociale și politice majore care au afectat maghiarii din România după căderea regimului comunist. Lucrarea evidențiază, pe de o parte, interdependența dintre regimul politicilor minoritare din România și strategiile etnopolitice ale elitelor minoritare, iar pe de altă parte, impactul acestora asupra unor procese sociale specifice, precum procesele demografice, reproducerea barierelor etnice și stratificarea etnică. Capitolele combină perspectiva mai multor discipline, în special științele politice și sociologia relațiilor etnice, susținute de un vast material empiric provenind din cercetări sociale efectuate în Transilvania în ultimele două decenii.

Volumul este structurat în trei părți mai ample, în funcție de nivelul analizei. Primele trei capitole abordează fenomene de nivel macro, oferind o analiză istorică a sistemului instituțional și a structurilor de oportunități în cadrul cărora elitele minoritare și-au formulat revendicările și au decurs negocierile interetnice, a strategiilor politice a minorității maghiare, iarăși în perspectivă istorică, respectiv o evaluare a politicilor referitoare la folosirea limbilor minorităților și a drepturilor lingvistice ale acestora. Următoarele cinci capitole se concentrează asupra nivelului mezo, adică prezintă și analizează rețeaua instituțională care oferă coloana vertebrală a pilonului societal minoritar: sistemul educațional în limba maghiară, bisericile și viața religioasă, mass media, respectiv domeniul economic. Esența argumentului este că principalul obiectiv al elitelor maghiare a fost organizarea acestor domenii sociale după principiul etnic, cu excepția celui economic, în care pot fi identificate doar câteva elemente de această natură. Ultimele trei capitole abordează impactul fenomenelor de ordin macro și mezo asupra celor de nivel micro (adică individual), mai concret dinamica demografice, schimbările care au survenit în sistemul de stratificare și clasificare etnică, precum și fenomenele de asimilare și reproducerea barierelor etnice.

Pentru mai multe informații vizualizați pagina web a [editurii](#).

Marin, Irina: *Peasant Violence and Antisemitism in Early Twentieth-Century Eastern Europe*. [Violență rurală și antisemitism în Europa de Est la începutul secolului al XX-lea] Palgrave Macmillan, 2018. XVII, 304 p. [DOI: 10.1007/978-3-319-76069-8]

Cartea de față este un studiu comparativ, transnațional al mării răscoale țărănești de la 1907 din România. Autoarea își propune să exploreze relația dintre violența rurală și antisemitism și importanța ei în desfășurarea răscoalei. Cartea urmărește reverberațiile exploziei sociale din România peste hotare în provinciile mărginașe ale imperiilor vecine, Austro-Ungaria și Rusia Țaristă, și analizează gama variată de reacții în rândul autorităților și al opiniei publice, de la frica de contaminare, îngrijorare și măsuri de precauție, până la dezamăgire și jubilară superioară. Din punct de vedere metodologic, cartea își propune să examineze mecanismele de propagare a violenței sociale și rolul zvonurilor în răspândirea răscoalei precum și transmiterea informațiilor de la un nivel la altul al statului și în rândul populației. Prin comparația cu provinciile de graniță ale imperiilor vecine (Transilvania, Bucovina și Basarabia), autoarea încearcă să găsească răspuns la întrebarea: de ce o răscoală de magnitudinea celei de la 1907 nu a trecut granița în provinciile învecinate, dat fiind faptul că în toate regiunile care formau tripla frontieră se afla populație românească, agricultura reprezenta îndeletnicirea principală a populației, existau probleme similare precum rata mare de analfabetism, lipsa pământului și o distribuție a proprietății rurale polarizată între marea proprietate și țărănimia cu pământ puțin sau fără pământ. Răspunsul la această întrebare este dat printr-o analiză comparativă a procesului de emancipare a țărănimii și a capacității de menținere a ordinii din cele trei state.

Pentru mai multe informații vizualizați pagina web a [editurii](#).

Rozenberg, Veronica: *Procesele economice ale funcționarilor superiori evrei din Comerțul Exterior românesc în timpul conducerii lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (1960-1964)*. Cluj-Napoca: Editura Mega, 2018. 370 p.

În lucrarea de față sunt analizate procesele înaintate împotriva unui grup de angajați în întreprinderi de stat de comerț exterior. Acestea sunt numite „procesele economice” pentru că inculpații au fost învinovați de crime cu caracter economic. Acțiunea poate fi considerată totodată una având drept scop eliminarea evreilor din comerțul exterior, douăzeci și șapte dintre cei douăzeci și nouă de inculpați fiind de naționalitate evreiască. Lucrarea prezintă proceduri și fapte care au caracterizat politica guvernului Gheorghiu-Dej și a instanței judiciare din vremea sa.

Lucrarea se compune din patru părți. Prima parte analizează caracteristicile geopolitice, istorice și economice din România în timpul perioadei interbelice și până la transformarea sa într-un stat comunist în anul 1945. Ulterior, în perioada anilor 1956-1960, politica României a fost marcată de tendințe cu caracter național și aceasta coincide, cu arestările oficialilor evrei din comerțul exterior. A doua parte prezintă o scurtă analiză a tipologiei de procese politice în general și a celor cu caracter economic care s-au desfășurat în alte țări socialiste. A treia parte înfățișează structura unui proces economic, iar ultima parte cuprinde studiul de caz al întreprinderii Românoexport, mai exact șase procese legate de activitatea acestei întreprinderi. Din analiză reiese clar că forțele de Securitate au avut un rol esențial în derularea acestor procese.

Procesele au putut fi studiate doar pe baza documentației create aproape în exclusivitate de către acuzare. Documentația care i-ar fi putut reprezenta pe inculpați este minimală și ea include declarațiile din timpul anchetelor, dar mai ales de la sfârșitul acestora, ale acelor inculpați, care în ciuda condițiilor abuzive ale anchetei și a presiunilor la care au fost supuși, s-au străduit să-și susțină nevinovăția. Documentele care stau la baza cercetării de față se regăsesc la arhivele CNSAS.

Pentru mai multe informații vizualizați pagina web a [editurii](#).

Van Baar, Huub - Ana Ivasiuc - Regina Kreide: *The Securitization of the Roma in Europe*. [Securitzarea romilor în Europa] Palgrave Macmillan, 2018. XXII, 319 p. [DOI: 10.1007/978-3-319-77035-2]

Volumul analizează modurile în care minoritatea romă din Europa este adeseori percepută ca o amenințare la adresa culturilor și societăților majoritare. Romii au fost și sunt adesea ținta naționalismului, extremismului, și rasismului, dar în același timp, situația lor a fost abordată prin prisma drepturilor omului, și prin programe dedicate incluziunii, anti-discriminării, și combaterii sărăciei. Cartea reflectă asupra acestei tematici din punct de vedere al modului în care romii sunt ‘securitizați’, adică percepuți ca o problemă de securitate. Autorii analizează diverse practici de securitzare și modul în care acestea au fost contestate, oferind o contribuție originală la dezbaterile privind securitatea și intervențiile pentru apărarea drepturilor omului, într-o eră în care multiplele crize ale Europei merg mână în mână cu intensificarea xenofobiei și a retoricii securitare.

Capitolele care abordează romii din Romania sunt următoarele: Manuel Mireanu: Security at the Nexus of Space and Class: Roma and Gentrification in Cluj, Romania; Ioana Vrăbiescu: Voluntary Return as Forced Mobility: Humanitarianism and the Securitization of Romani Migrants in Spain; Olivier Legros - Marion Lièvre: Domestic Versus State Reason? How Roma Migrants in France Deal with Their Securitization.

Pentru mai multe informații vizualizați pagina web a [editurii](#).

Vincze, Enikő - Norbert Petrovici - Cristina Raț - Giovanni Picker (eds.): *Racialized Labour in Romania. Spaces of Marginality at the Periphery of Global Capitalism*. Palgrave Macmillan, 2018. XV, 233p. [DOI: 10.1007/978-3-319-76273-9] Autori: Cătălin Berescu, Norbert Petrovici, Giovanni Picker, Cristina Raț, Anca Simionca, Enikő Vincze și Orsolya Vincze.

Volumul a fost realizat în cadrul proiectului Rasializarea și spațializarea excluziunii sociale. Constituirea socială și culturală a „ghetourilor țigănești” din România în context European finanțat prin grantul

noutăți

În cercetarea minorităților naționale din România
iunie - iulie 2018

CNCS-UEFISCDI Nr. PN-II-ID-PCE-2011-3-0354, director de proiect: prof.dr. Enikő Vincze, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca.

Studiul se bazează pe analiza etnografică a proceselor de marginalizare socială și spațială din cinci municipii din România, alese strategic datorită profilului lor diferit, și urmărește felul în care munca precară a persoanelor de etnie romă din zonele urbane deprivat și segregate este cuprinsă în mod productiv în circuitul economic local și global, dar în același timp invizibilizată prin retorica „asistaților sociali” și „deficitului cultural.” Departe de a fi specifice spațiului est-european, aceste dinamici se regăsesc în mod frecvent la nivel global și au fost analizate preponderent dintr-o perspectivă marxistă, prin prisma relației dintre clasă și etnie. Volumul contribuie la această direcție de cercetare nu doar prin etnografia cazului muncitorilor precari romi din zonele urbane deprivat din România, ci și prin nuanțarea conceptualizărilor privind munca, ghetto-izarea și transformările postsocialiste.

Pentru mai multe informații vizualizați pagina web a [editurii](#).

▪ despre buletinul informativ Noutăți

Numerele anterioare ale buletinului informativ se găsesc pe pagina web ISPMN, [aici](#). Pentru informații legate de proiectele derulate în cadrul ISPMN și publicațiile apărute la Editura ISPMN vizitați [pagina web a Institutului](#).